Parohia „*Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorâtorul de Mir*” Curtici

I. Arhiepiscopia Aradului
I.1. Protopopiatul Arad
I.1.1. Parohia Curtici

A. ISTORICUL COMUNITĂŢII PAROHIALE. [PREZENTARE GENERALĂ A LOCALITĂŢII D.P.D.V. GEOGRAFIC, ISTORICO-DEMOGRAFIC, ARHEOLOGIC, CULTURAL, ECONOMIC, MONUMENTUL EROILOR] Parohia Ortodoxă Curtici face parte din Protopopiatul Arad, Arhiepiscopia Aradului, Mitropolia Banatului.Începuturile vieţii omeneşti în hotarele actualului oraş Curtici le găsim cu multe mii de ani în urmă. În apropierea oraşului, pe locurile numite Holumb (3 km S), Topilă (2km) şi Cutoş (4 km NV) s-a găsit un bogat material arheologic care atestă existenţa în aceste locuri a unor puternice aşezări săteşti încă din epoca neolitică. În locurile amintite mai sus s-au găsit unelte care dovedesc că principala ocupaţie a locuitorilor era agricultura. O altă îndeletnicire a lor era păstoritul, precum şi şlefuitul pietrei, olăritul şi vânatul. Spre sfârşitul neoliticului care a ţinut în această parte a ţării între anii 5000 – 2000 î.e.n. se cunosc două meşteşuguri noi: torsul şi ţesutul. Nu se ştie precis dacă viaţa omenească a continuat pe aceste locuri şi în perioada bronzului, a fierului, a statului dac liber şi a stăpânirii romane în Dacia, dar Vasile Pârvan aminteşte în opera sa ,,Dacia” despre o aşezare numită Şomhid, nume al cărui corespondent astăzi îi este Curtici, unde s-a descoperit un vârf de stâlp de baldachin[1].Începuturile actualului oraş Curtici trebuie căutate în perioada evului Mediu. Prima atestare documentară a oraşului Curtici, cunoscută nouă, este din anul 1519, când apare sub numele de Kurteghaz. În acest an ajunge, cu marele domeniu al Şiriei în posesia familie noiliare Bathory. În secolul XVIII sunt ridicate edificii importante; în anul 1769 este ridicat pentru Andrei Kaszonyi un castel în stil baroc târziu, în anul 1772 este ridicată clădirea bisericii catolice, iar în 1777 pe locul unei vechi biserici de lemn este ridicată biserica ortodoxă. Revoluția din 1848 a deschis drumul dezvoltării capitaliste, iobagii au fost eliberați și împroprietăriți. În anul 1858 se pune în funcție calea ferată Locoshaza – Curtici – Arad, un imbold pentru dezvoltarea comunei. Până în 1918, comnua Curtici era sub stăpânire austro-ungară, iar după Primul Război Mondial intră în compoziţia statului român. În anul 1965 Curticiul devine oraş şi continuă să se dezvolte din ce în ce mai mult.

B. ISTORICUL BISERICII PAROHIALE. [ISTORIA ZIDIRII EI] Prima biserică și cea mai veche este caracterizată în lucrarea Pr. Prof. Pavel Vesa ,,Biserici de odinioară” ca o biserică din grădele cu hramul Sf. Mare Mucenic Dimitrie, iar la 1755 era în stare de ruină, fapt pentru care la 28 octombrie 1776, credincioșii din Curtici cereau aprobare autorităților imperiale pentru construirea unei noi biserici. Abia la 11 mai 1778 a fost dată aprobarea construirii unui noi lăcaș de închinare, cel vechi fiind nimicit de un trăsnet. Imediat după primirea aprobărilor, se începe construirea actualei biserici din cărămidă purtând hramul celei vechi.[2]Biserica a fost zidită cu contribuția sătenilor și posibil și cu ajutor

---

[1] Pârvan, Vasile, *Dacia*, Editura Științifică, București, 1967, pag. 66.
[2] Pr. Prof. Pavel Vesa, *Biserici de odinioară*, Ed. Gutemberg, Arad, 1974, pag. 36.

material al domnului de pământ Andrei Kaszony. Nu se știe totuși când a fost mărită, dar la reparația din 1950 s-a văzut cât de mici au fost ușile și ferestrele inițiale. În anul 1994 a început construirea unei noi biserici, chiar în centrul localității, lângă vechea biserică. Aceasta a reprezentat înfăptuirea unui vis de peste 60 de ani a curticenilor. Colectele au început în 1955-1956. Cum fostul regim comunist n-a acceptat ușor ideea, lucrarea a început după Revoluția din 1989. În anul 1998, la terminarea fundației, I.P.S. dr. Timotei Seviciu, Arhiepiscopul Aradului, a binecuvântat temelia și lucrările realizate. În 2009 a sfințit crucea de pe cupolă, în 15 iulie 2012 a sfințit-o pentru a se putea sluji în ea, iar în prezent lucrările sunt aproape de finalizare.[ARHITECTURA. PLAN, DIMENSIUNI, MATERIALE DE CONSTRUCŢIE] Biserica veche. Stilul construcției este în formă de cruce.[PICTURA] În 1925 s-a renovat biserica și a fost pictată de renumitul pictor Iulian Toader. În 1950 biserica a fost pictată de pictorul Cenan Cornel, din Cluj, tavanul în tempera, iar restul în frescă. Iconostasul a fost vopsit în ulei.[OBIECTE VECHI DE CULT, MANUSCRISE ŞI CĂRŢI VECHI][ŞIRUL PREOŢILOR] SECOLUL XVIIIPop Mihai – aprox. 1750,Grigorie Popovici: 1759-1787,Popa Petru: 1759-1787.SECOLUL XIX:George Mladin 1808 – 1815, George Popovici 1808 – 1827, Ilie Ispravnic 1811 – 1821, Gavril Giulani (capelan 1819-1823) și preot între 1824 – 1826, Ștefan Teodorovici 1823 – 1829, Gligor Mladin 1824 – 1870,George Dan 1826 – 1834 și 1842 – 1845, Pavel Ciobris 1829 – 1835,Nicolae Putici 1835 – 1836,Petru Georgevici 1836 – 1846,Iacob Dimitrie 1846 și 1848 – 1849,Vasile Hernan 1846 – 1848,Moise Bocsian 1849 – 1889 (din 1889 este protopop al Aradului),Moise Mladin 1852 – 1889, Grigorie Mladin 1889 – 1908,Teodor Pinter(u) 1890 – 1897,Procopie Givulescu 1898 – 1903;SECOLUL XX:Liviu Rațiu 1908 – 1910,Nicorescu Ioan 1903 - aprilie 1929,Colceriu Zaharie 1910 - ian. 1932,Lorințiu Iuliu: iulie 1930 – aprilie 1946,Brădean Zenovie: oct. 1933 – oct. 1952,Magoș Traian: aprilie 1936 – martie 1947,Bălan Miron: decembrie 1942 – august 1946 și nov. 1952 – dec. 1958,Leucian Aurel: august 1943 – ian. 1948,Nica Andrei: aprilie – oct. 1947 (refugiat din Basarabia),Don Lazăr: august 1947 – august 1979,Moțiu Ioan: oct. 1947 – dec. 1979,Bozian Gheorghe: ian. 1959 – 1 mai 2014,Moca Dumitru: august 1979 – 1 sept. 1990,Nădăban Ilie: dec. 1979 – prezent,Moț Gheorghe: 1 dec.1990 – prezent și Iștoc Liviu: 1 mai 2014 – prezent.[CÂNTĂREŢI ŞI EPITROPI DE SEAMĂ]

C. CIMITIRUL În cele două cimitire parohiale nu sunt înmormântate personalități laice sau bisericești afară de preoții care au deservit această parohie.

D. ACTIVITĂŢI CULTURALE ŞI FILANTROPICE ÎN TRECUT De-a lungul vremi Parohia Ortodoxă Curtici s-a putut mândri cu existența unui cor întemeiat încă de la începutul secolului XX. Între anii 1933-1940 corul bisericii ortodoxe din Curtici era dirijat de preotul Iuliu Lorinț și a ajuns renumit în zonă. „Era un cor mixt pe opt voci. Avea un repertoriu bogat, în special armonizări ale compozitorului și muzicologului arădean Ion Vidu. Părintele Lorinț se acompania cu vioara. Se făceau repetiții de două ori pe săptămână. La începerea războiului al doilea, în 1940, corul și-a diminuat

activitatea. După război s-a constituit un alt cor instruit și dirijat de învățătorul Ardelenuțu" [3].În 1934 ia ființă ,,Cercul Tinerimii Adulte – Sf. Gheorghe", având ca scopuri: cercetarea bisericii, participarea tinerilor la corul bisericesc și participarea la conferințe religioase, cinstirea eroilor, cultivarea datinilor strămoșești, păstrarea cimitirelor, studierea unor cărți și ziare, abonarea la azetele vremii, petrecerea timpului liber în mod plăcut, dezvoltarea simțului de economie, organizarea și susținerea acțiunilor filantropice, lupta împotriva analfabetismului și organizarea de excursii, precum și obișnuința de a călători a tinerilor[4]. De asemenea au existat întruniri intelectuale, cercuri literare, precum și alte numeroase activități culturale. Biblioteca parohială a fost în prezent reinventariată și informatizată, conținând o serie de reviste bisericești și cărți teologice obișnuite tuturor bibliotecilor parohiale.

E. PROFILUL ACTUAL AL PAROHIEI În prezent în Parohia Ortodoxă Curtici se derulează proiectele Patriarhiei ,,Hristos împărtășit copiilor" și ,,Alege Școala", precum și o serie de alte activități social -filantropice, culturale și catehetice.

F. DATELE DE CONTACT ALE PAROHIEI. [HRAM] Hramul bisericii vechi: Sf. Mare Mucenic Dimitrie Izvorâtorul de mir, Hramul bisericii noi: Sfinții Apostoli Petru și Pavel[ADRESA], [OFICIUL PAROHIAL] Curtici, jud. Arad, str. Revoluției, nr. 48, tel. 0756 775 032

BIBLIOGRAFIE: Pârvan, Vasile, *Dacia*, Editura Științifică, București, 1967, *Monografia Curticiului* – coord. Gh. Mocuța, Florica Mocuța, Dana Galavan, etc., Ed. Mirador, Arad, 1998, Pr. Prof. Pavel Vesa, *Biserici de odinioară*, Ed. Gutemberg, Arad, 1974.

[3] *Monografia Curticiului* – coord. Gh. Mocuța, Florica Mocuța, Dana Galavan, etc., Ed. Mirador, Arad, 1998.
[4] Idem.